

E. Jeffreys (ed.), *Digenis Akritis, The Grottaferrata and Escorial versions*, Cambridge 1998.

G

Αὕτη δὲ ἦν ὀνομαστὴ τῶν τότε ἐν ἀνδρείᾳ·
τούτου χάριν τὸν πόλεμον οὐδαμῶς ἐπησχύνθην,
χειρὰ αὐτῆς τὴν δεξιὰν πλήξας τε πρὸ δακτύλων·
ἢ μὲν σπάθη ἐπὶ τὴν γῆν πέπτωκεν ἦν κατεῖχεν,
τρόμος δὲ ταύτην εἴληφε καὶ δειλία μεγίστη. (755)
Ἐγὼ δὲ ἐξεφώνησα: ἸΜαξιμοῦ, μὴ φοβεῖσαι,
οἰκτεῖρω γὰρ σε ὡς γυνὴν καὶ κάλλους πεπλησμένην·
ἵνα δὲ γνώσῃ τίς εἰμι ἀκριβῶς ἐκ τῶν ἔργων,
τὴν ἰσχὺν ἐπιδείξω σοὶ τὴν ἐμὴν ἐν τῷ ἵππῳ.᾽
Καὶ σπαθέαν καταβατὴν εἰς τοὺς νεφροὺς εὐθέως (760)
τοῦ φαρίου κατήγαγον καὶ διηρέθη μέσον,
πεσόντος τοῦ ἡμίσεος εἰς μέρος μετ' ἐκείνης,
τοῦ δὲ λοιποῦ ἐτέρωθεν εἰς γῆν κατενεχθέντος.
Ἡ δὲ ἀναποδίσασα λίαν τεταραγμένη
συγκεκομμένη τῇ φωνῇ Ἐλέησον,᾽ ἐβόα, @1 (765)
Ἐλέησόν με, κύριε, τὴν κακῶς πλανηθεῖσαν·
μᾶλλον, εἰ οὐκ ἀπαξιοῖς, ποιήσωμεν φιλίαν,
ἔτι παρθένος γὰρ εἰμι ὑπ' οὐδενὸς φθαρεῖσα·
σὺ μόνος με ἐνίκησας, σὺ με ἀποκερδίσεις·
ἔξεις δέ με καὶ συνεργὸν εἰς τοὺς ὑπεναντίους.᾽ (770)
Ἐὐὐκ ἀποθνήσκεις, Μαξιμοῦ,᾽ πρὸς αὐτὴν ἄρτι ἔφην,
Ἐτὸ δὲ ἔχειν σε γαμετὴν οὐ δυνατόν μοι ἔσται,
νόμιμον ἔχω γαμετὴν εὐγενῆ καὶ ὠραίαν,
ἧς ἀγάπην οὐδέποτε τολμήσω ἀθετῆσαι.
Λοιπὸν δεῦρο ὑπὸ σκιὰν ἀπέλθωμεν τοῦ δένδρου (775)
καὶ διδάξω σε ἅπαντα τὰ κατ' ἐμὲ ὡς ἔχουν.᾽
Ἐλθόντες δὲ πρὸς ποταμοῦ τὰ γειτνιώντα δένδρα,
ἢ Μαξιμοῦ τὴν ἑαυτῆς ἀποπλύνασα χεῖρα
καὶ δόκιμον ἐν τῇ πληγῇ ἄλειμμα ἐπιθεῖσα,
ὅπερ φέρειν εἰώθαμεν ἀεὶ ἐν τοῖς πολέμοις, (780)
ρίπτει τὸ ἐπιλώρικον· πολὺς γὰρ ἦν ὁ καύσων.
Καὶ ὁ χιτῶν τῆς Μαξιμοῦς ὑπῆρχεν ἀραχνώδης·
πάντα καθάπερ ἔσοπτρον ἐνέφαινε τὰ μέλη
καὶ τοὺς μαστοὺς προκύπτοντας μικρὸν ἄρτι τῶν στέρων.
Καὶ ἐτρώθη μου ἡ ψυχὴ, ὠραία γὰρ ὑπῆρχε (785)

Ε

Τὸ ὑπόδημά μου ἐφίλησεν καὶ οὕτως μὲ παρεκάλει:

«Κύρκα, φοβήσου τὸν Θεόν, πάλιν συμπάθησέ με
εἰς τὴν μωρίαν τούτην·

παρὰ σαλῶν καὶ ἄτακτων ἀνθρώπων ἐδιδάχθην· (1565)

καὶ ἐσὺ μόνος μὲ κέρδισε καὶ ἄλλος μὴ μὲ κερδίση.»

Καὶ τότε ἐγὼ τὴν Μαξιμὸν οὕτως ἀπιλογήθην:

«Μὰ τὸν Θεόν, ἢ Μαξιμού, οὐκ ἔν' τὸ ἐνθύμημά σου·
τὴν κόρην τὴν ἐγὼ φιλῶ τῶν εὐγενῶν ὑπάρχει·

ἔχει γὰρ πλοῦτος ἄπειρον καὶ συγγενοὺς ἐνδόξους (1570)

καὶ ἀδέλφια πολυορεκτικά καὶ ἀδελφοὺς πλουσίους,

καὶ πάντα ἐξηρνήσατο καὶ μετὰ μέναν ἦλθεν·

καὶ ὁ Θεὸς ὁ πάντων δυνατὸς αὐτὸς νὰ μᾶς χωρίση.

Εἰ δὲ ἂν ὀρμῆς νὰ πορνευθῆς, ἐγὼ νὰ σοῦ τὸ ποιίσω.»

Καὶ ἐπέzeugσα τὸν μαῦρον μου καὶ λύω τ' ἄρματά μου, (1575)

καὶ τὸ ἐπεθύμα ἢ Μαξιμὸν γοργὸν τῆς τὸ ἐποῖκα·

καὶ ἀπείτις τῆς τὸ ἔκαμα τῆς Μαξιμοῦς τῆς κούρβας,

εὐθὺς ἐκαβαλίκευσα καὶ ἐπῆγα εἰς τὸ κοράσιον.

Καὶ τότε τῆς βεργόλικος ἄκο τὸ τί τῆς λέγω:

«Εἶδες, ὀμμάτια μου καλὰ, τί ἀνδραγαθίας ἐποῖκα;» (1580)

Καὶ τότε τὸ κοράσιον ἄκου τὸ τί μοῦ λέγει:

«Εἶδα σε, ὀμμάτια μου καλὰ, τὸ φῶς τῶν ὀφθαλμῶν μου,

τὸ πῶς ἐμονομάχησες ὅλους τοὺς ἀπελάτας,

καὶ ὅταν ἐμονομάχησες τὴν Μαξιμὸν τὴν κόρην·

καὶ εἰς τὸ στενὸν τὸ πέραμαν, εἰς τὸ βαθὺν τὸ ρυάκιν, (1585)

πολλὰ πολλὰ μοῦ ἄργησες· πιστεύω νὰ τὴν εἶχες.»

Καὶ τότε τὴν βεργόλικον οὕτως τὴν συντυχαίνω:

«Ὡς ἔδωσα τὸ ἰππάριν τῆς τὴν ὕστεραν ραβδέαν,

ἐξέπεσεν ἢ Μαξιμὸν ἀπὸ τὸ ἰππάριν κάτω· @1

ἦτον καὶ λέ σέλα πάντερπνος, ὅλη κατεζουλίστην, (1590)

καὶ πιστεύσέ με, λυγερή, ὅτι ἀλήθειαν σὲ λέγω,

ὅτι πολλὰ ἐλυπήθηκα τὰ δύο τῆς τὰ φαρία.»

Καὶ τότε τὸ κοράσιον ἐγέλασε μέγας,

στρεφνά, γλυκέα μ' ἐφίλησε καὶ ἐμὲν ἐσυχοφίλει.

Καὶ τότε τὸ κοράσιον οὕτως τὸ συντυχαίνω: (1595)

«Μετὰ τὸ φθείρειν Μαξιμὸν τρία κακὰ τὴν ἐποῖκα·

πρῶτον μὲν ὅτι εἶχα τὴν, δεύτερον ὅτι ἐντράπη,

τρίτον καὶ περισσότερον ἐχάσε τὴν ἀνδρείαν τῆς

καὶ πομπεμένη ἀπόφευγεν ἀπὸ τὸν Μιλιμίτην.»

Καὶ ὁ Λιάνδρος ὁ ταπεινός, πλήρης κατησχυμένος, (1600)

καὶ οἱ ἑκατὸν οἱ πρόλοιποι τῆς Μαξιμοῦς οἱ ἀγοῦροι

καὶ ὁ θαυμαστὸς ὁ Κίναμος, ἀλλὰ καὶ ὁ κύρ Γιαννάκης

καὶ ἄλλοι ἀπελάτες ἑκατὸν, καὶ ὁ Φ'λοπαπποὺς ὁ γέρον

πάντες ἐξεσκορπίσθησαν ἐκ τοῦ Ἀκρίτη τὸν φόβον,
νὰ μὴ τοὺς καταφθάσῃ ἐκεῖ καὶ ὅλους κακοδικήσῃ. (1605)
Ὡς ἔχει ἡ νεότης πάντοτε τὴν ἡδονὴν εἰς κόρον
καὶ συνεπαίρνεται πολλὰ εἰς πλοῦτον καὶ εἰς δόξαν,
πάντα ἐσυνετέλεσεν ὁ Διγενῆς Ἀκρίτης.

Χ.

Εἰς τὸν αὐτοκράτορα, μὴ πειθομένου τοῦ μεγάλου οἰκονόμου τῶν Μαγγάνων,
τοῦ ἁγίου Κασσιανοῦ, τάξαι με εἰς τό δωρηθῆν μοι ἀδελφάτον παρὰ τοῦ
κραταιοῦ ἁγίου ἡμῶν βασιλέως

Πορφύρας ἐγκαλλώπισμα τῆς σέ γαλουχησάσης
καὶ τιμητὰ καὶ κοσμητὰ τοῦ διαδήματός σου —
σὺ γάρ κατεπορφύρωσας ἐν τῷ σεπτῷ σου λύθρῳ
τὸ πορφυροῦν σου πέδιλον, πορφυροβλάστητέ μου,
5 καὶ σὺ κατεμαργάρωσας τὸ στέμμα τοῖς τροπαίοις
καὶ τοῦτο κατακόσμησας ἀιματηροῖς λυχνίταις
ὅποτε πρώτως εἶδέ σε σατράπης Ἰκονίου,
καὶ τοῦτο σάλπιγξ κοσμικὴ κηρύσσει καὶ σαλπίζει —
αὐτόκοσμε, κατάκοσμε, τρυφὴ χαρίτων ξένων,
10 βλέμμα γλυκὺ καὶ χαροπὸν, ἦθος ἐξηρημένον,
βλέψον ἐπὶ τὸν δοῦλον σου καὶ νεῦσον εἰς τὸν οἶκτον
τὸν σύνεδρον τοῦ θρόνου σου, τὸν πατρικὸν σου κλῆρον.
ἰδὲ τὸν ἐπαινέτην σου, τὸν λάλον τέττιγά σου,
ἤδη τῷ πόνῳ σκάζοντα καὶ κάτω κεκυφότα
15 ὡς παρεμμένον καὶ σαθρὸν καὶ παραλελυμένον.
εἰπέ τῷ παραβλέποντι τοῦ κράτους σου τὸ γράμμα·
«μὴ προφασίζου πρόφασιν ματαίαν ὡς δίκαιαν.
σπινθήρ ἀποπαλλόμενος οὐ σβέννυσι τὸν λύχνον
οὐδὲ ῥανὶς καινοτομεῖ τοῦ ποταμοῦ τὸ ῥεῖθρον
20 οὐδ' ἐλαττοῖ τὸν μέδιμνον εἰς κόκκος ἐρριμμένος».
ναί, στόμα, στάξον Ὑμηττὸν ἐκ γλυκερῶν χειλέων,
εἰπέ καὶ λόγον ζωτικὸν καὶ ζήσω καὶ σκιρτήσω,
εἰπέ καὶ ζωσάν σου φωνὴν ζωὴν μοι χορηγοῦσαν.
ἰδοῦ τελέως ἤρηγισα, καὶ γὰρ ἐγγωνιάζω
25 καὶ κλῆρον ἔχω πατρικὸν τοῦτο τὸ νόσημά μου.
τρέμω καὶ τὴν ἐκμέτρησιν τοῦ κλήρου τῆς ζωῆς μου·
πτοεῖ με γὰρ ὁ Πρόδρομος, ὁ προδραμῶν ἐκεῖνος,
ὁ ῥήτωρ ὁ περίφημος, ὁ προτεθρυλλ[λ]ημένος,
ἡ χελιδὼν ἡ μουσουργός, ἡ λαλιστάτη γλῶττα,
30 μὴ τόπον ἐτοιμάζῃ μοι καὶ λίθον καὶ γωνίαν.
μονονουχὶ γὰρ προφωνεῖ καὶ προμαρτύραταί μοι
καὶ ῥητορεῦει καὶ θανῶν παρὰ νεκρῶν κευθμῶνι
καὶ προκηρύττει καὶ βοᾷ καὶ τάδε μοι προλέγει·
«ἐτοίμασον, ὁμότεχνε, τὰ σκεύη τῆς ἐξόδου,
35 εὐτρπέπισον τοὺς πόδας σου κρηπίσι στερροτέραις·

ἤδη γὰρ μέλλεις στέλ<λ>εσθαι καὶ σὺ πρὸς ἐκδημίαν,
τὴν μακροτέραν ἀπασῶν καὶ τὴν δυσχερεστέραν·
μὴ μέλλε, μηδὲ βράδυνε, καὶ γὰρ ἐξεπεπάνθης·
ἐλπίς οὐ περιθάλλει σε, καὶ γὰρ κατεμαράνθης·
40 μέλαιναν ἔνδυσαι στολὴν πρὸ τελευτῆς μελαίνης·
οὐ τὴν ἀξίνην καθορᾶς κειμένην πρὸς τὴν ῥίζαν;
οὐχὶ τοῦ δένδρου τὴν τομὴν ἐφισταμένην βλέπεις;
τί περιμένεις ἐκκοπήν; πρόλαβε τὸν τομέα·
ὁ τοιχορύκτης ἔτοιμος, ὁ κλέφτης ἐπὶ θύραις·
45 κἂν ἀσφαλῆς ἢ φυλακὴ, κλέπτει τὸν μαργαρίτην,
κἂν ἀφανῆς ὁ θησαυρός, τὸν συλητὴν οὐ λάθοι.»
ταῦτα τὰ προφοιβάσματα τοῦ φίλου μοι Προδρόμου
συνέχει καὶ συμπνίγει με καὶ τρύχει καθ' ἡμέραν
καὶ τούτου χάριν δυσωπῶ. λῦσον τὴν αἴτησίν μου
50 καὶ πρόσταξον γενέσθαι μοι τὸ γράμμα σου καὶ πράγμα·
ναί, φύσις εὐσυμπάθητε, ναί, φίλοικε καρδία,
ἀρτιγενῆς ἐπίλυσις ἄρτι μοι βραβευθήτω·
ἀρτιγεν[ν]ῆς γὰρ τίκτεται παιδίον ἐν σπηλαίῳ,
ὅπερ καὶ σοὶ προώρισε τὰ κράτη καὶ τὸν θρόνον·
55 καὶ δὸς κάμοι χαρμόσυνα συνεορτάσαι πᾶσιν·
ἐν γὰρ πανδήμῳ τελετῇ καὶ κρότῳ λαμπροφύρῳ
μόνον ἐμὲ τὸν δοῦλόν σου στυγνάζειν οὐχ ἀρμόζον.

A. van Gemert (ed.), *Η κακοπαντρεμένη*, Thessaloniki 2010.

Ἀρχοντες, πλούσιοι και πτωχοί, πατέρες και μητέρες
και συγγενεὶ ὁπόχετε ὑπανρες θυγατέρες
περιτοπλιόν οι κορασιές που θε να παντρευτείτε
γρικήσετε τα λόγια μου και κάμε να φρονεῖτε.
5 Ὅτι η νια τα μέλλοντα του κόσμου τα δεν πράξει
ουδέν ηξεύρει να τα πει, ουδ' ἄλλην να διατάξει,
μόνον εγώ η πολυπαθής, οπού ήκουσα και ξέρω
εσάς οπού εἶστε ἄμαθες θέλω να τ' αναφέρω,
μάλιστα οπού έμαθα από τους ποιητάδες
10 οπού έπραξαν από καιρόν του κόσμου τες γλυκάδες.
Λοιπόν παρακαλώ σας το, καλογρικήσετέ το
κι αν είναι μπορεζάμενο, εκστήθου μάθετέ το
ετούτο το εξήγημα οπού έγραψα σε ρίμα,
κι αν εν' και λέγω ψέματα, όλες με πέτε «Κτήμα!»
15 ειπέτε με: «Ανάθεμα εσένα, τ' όνομά σου,
εσένα με την τέχνη σου και με το μάθημά σου!»
Κι όπια της φαίνεται κακό ας βήξει να γρικήσω
κι εγώ δια την αγάπην της πλέον να μην μιλήσω.
Λοιπόν, κοράσια, να το πω, κι όποια θέλει, ας χολιάσει
20 κι όπια με βρίζει μέσα της, Χριστέ, να μην χρονιάσει!
Όποια ζηλέψει σε φλωρί, σε ρούχα, σε λογάρι,
και γέρον να καταδεκτεί άντρα να τον επάρει,
να την ιδώ να δέρνεται με δυο μαύρα λιθάρια
και να την κάψει κι η φωτιά, του αγι-Αντωνιού η λάβρα.
25 Ἐαν τύχει μάνα κι αγαπά ή συγγενήν ή κύρην,
να τους ιδώ να κολυμπούν σε βούρκα σαν οι χοίροι,
διατί λιμπίζονται εις φλωρί, σε πλούτος κι εις αμπέλια
και συμπωλούν του γέροντος τες γλύκες και τα μέλια.
Την νιότη και τες εμορφιές, τα δροσερά τα κάλλη
30 επούλησαν του γέροντος δια τα φλωριά του πάλι.
Δια το πολύν τ' αντίπορικο και ρούχα οπού δίδει
παίρνει την νιαν ο γέροντας και τρω την σαν απίδι,
εκείνο το γλυκότατο τ' άνθος της παρθενίας,
την γλύκα της γλυκότητος της Ερωτοκρατίας.
35 Και του δεντρού το πωρικό τ' ανάθρεφεν η κόρη
με προσοχή και με τιμή κι ανάθρεγε όσον 'μπόρει,
ηύρεν ο γέρος ώριμο τ' απίδι κι εδροσίστη,
και το κλαδάκι του δεντρού από τον κλώνο εσχίστη
κι εστάξασιν τα φύλλα του δρόσον οπού εγέμαν

40 ομάδα με της παρθενιάς το τιμημένον αίμα.
Και στέκω και θαυμάζομαι το θαύμασμα το μέγα,
πώς εδυνήθη κι έκοψε η μαραμμένη βέργα
της παρθενιάς την δύναμη και την ενοστιμάδα,
της ερωτιάς τη δύναμη πῶγεμε την γλυκάδα.

45 Κι απείς έφα μισή φορά το ζαχαράτο μέλι,
από τον κόπον τον πολύν έμεινε σαν γυψέλι
και πλιον ουδέν δυνήθηκε το μέλι να το στύψει,
ότι έπεσάν του τα νεφρά και δεν μπορεί να σκύψει.
Ατόνησε και δεν μπορεί, τάχα ωσάν να σκάφτει,

50 αγκομαχεί συχνά συχνά και η καρδιά του άφτει.
Και ροχαλίζει ο αγριόχοιρος και βήχει μόν' και ρόχει,
αγκομαχεί ο κακότυχος, σαν να 'τρεχε σ' εγδόχη.
Αγριώνει, και τα μάτια του 'ν' σαν ψοφισμένου σκύλου,
αφρίζει, και το στόμα του 'ν' ωσάν λυσσιάρη σκύλου.

55 Ανατριχούν γα γένια του και τρίζουν σαν χινέου,
τα δόντια του εκ τα γερατειά δεν έχουν τι σου λέγουν.
Και δεν το γνώθει, οπού γρικά του γέροντα κανάκια,
πως είναι πούπετις πικρά πλιον παρά τα φαρμάκια.
Και πώς να σας διηγηθώ εις τ' αγκαλιάσματά του;

60 Άνοστα και κακόχνοτα είν' τα φιλήματά του.
Και τα παιγνίδια του ψοφούν σαν νύκτα μαυρισμένη,
και ποια έναι κείνη που μπορεί να βλέπει, ν' απομένει
οληνυκτίς που δεν ψηφά, μόνον που ροχαλιάζει;
Κι η κόρη, σίτα τον γρικά, πλήσκει και τηκτικιάζει.

65 Και το ταχύ σηκώνεται, λέγει της: «Άμε, ντύσου,
βάλε τα ρούχα τα 'μορφα, αγάπη μου, στολίσου.»
Και το λοιπόν στολίζεται το ταπεινό τρυγόνι
τ' αντίπροικο του γέροντος και δείχνει σαν παγόνι.
Κι ωσάν ιδεί τον άντρα της, πλήσκει και βαλαντώνει

70 κι εισμιόν ταχύ μετανογά, ωσάν το ξύλο μένει,
γρικάς και λέγει μέσα της: «Κακό ριζ'κόν οπού 'χα!
Τι το 'θελα τ' αντίπροικο και τα πολλά τα ρούχα!»
Είτε κι αν έναι φρόνιμη, με του καιρού το θάρρος
να λέγει πάντα μέσα της: «Μη να τον πάρει ο Χάρος;

75 Και τότε με τα ρούχα του και με τα εδικά μου
να πάρω έναν νιούτσικον εις το πλευρό κοντά μου.»
Παρηγοράται η άτυχος, με τούτα και μ' εκείνα,
στον Χάρον έχει θάρρετα, στο φτυάρι, στην αξίνα.
Και νύκτα μέρα καρτερεί, στον Χάρον έχει ολπίδα,

80 μη να τον κόψει ξαφνικά η λοιμική ψαλίδα.
Λοιπόν, αν λέγω ψέματα ή γράφω παραμύθια,
ρωτάτε τες οπού έπαθαν, να πούσιν την αλήθεια.